

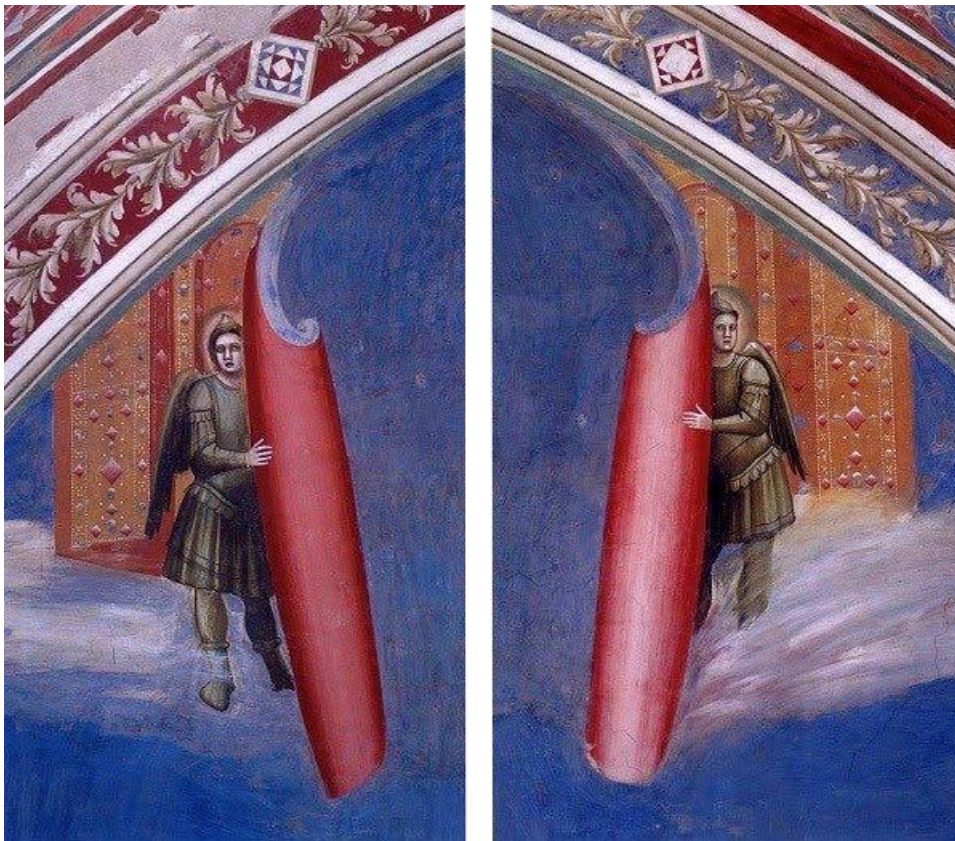
**NIEUWSBRIEF
HELIKON UTRECHT
II
December 2021**

Beste Helikonbezoeker,

Deze maand werden we door een nieuwe coronavariant hardhandig teruggefloten. Leek het eerst steeds beter te gaan, nu zitten we weer met beperkende maatregelen en zijn we voorlopig nog niet uit deze sfeer. Onze laatste activiteiten, waaronder de muzikale lezing *Toon mij een engel & Hark now hear the angels sing...* zijn onder voorbehoud uitgesteld tot maart. Een nieuwe planning maken is eigenlijk koffiedik kijken. Daarom jammer genoeg deze ‘geen-nieuwsbrief’ in plaats van een mooie nieuwe brochure!

Op zoek naar een passende afbeelding voor deze nieuwsbrief keerde ik in gedachten terug naar de Scrovegni kapel in Padua. Tijdens de zomer van 2020 – het kon toen tijdelijk wel – bezocht ik dit wereldwonder, een mooier ‘museumbezoek’ bestaat niet. Ik herinner me twee engelen die zich ophouden in de nok van de Scrovegni-kapel en dat lijkt me een sprekend beeld. Ze zijn rond 1305 geschilderd door de Florentijnse schilder Giotto di Bondone. Bij het zien van deze zorgelijk kijkende wachters is de vraag: rollen zij de hemel uit of klappen hun rollen juist in? Voor ons geldt ook: Wanneer kunnen we ons programma weer uitrollen?

Giotto, detail van Het laatste oordeel, bovenste deel binnenwand hoofdingang Scrovegni-kapel

I Giotto's kerstverhaal

Enrico Scrovegni verwierf rond 1300 de grond waarop hij een familiegrafkapel liet bouwen naast zijn paleis. Hij gaf Giotto de opdracht een reeks fresco's in deze kapel te schilderen. Deze opdracht moest de woekerpraktijken van zijn vader goedmaken, hij hoopte wellicht op een hemelse beloning *en* hiermee gaf hij ook de stad Padua iets terug.

Wie de kapel bezoekt wandelt onder een prachtig indigoblauwe sterrenhemel met goudgele sterren. De kapel is van boven tot onder voorzien van kleurige fresco's die bijbelverhalen verbeelden en afbeeldingen van de kardinale deugden en hun zondige tegenhangers. De kapel is ingedeeld in regelmatige ruimtes voorzien van diepteperspectief, waarin de handelende personages herkenbaar en levendig zijn afgebeeld.

Giotto, De geboorte van Jezus, Scrovegni-kapel

Omdat het bijna Kerst is, lichten we de geboorte van Jezus uit. Met alleen een dak op houten poten weet Giotto heel kunstig een stal neer te zetten. Onder dat dak ligt de net bevallen Maria die haar boreling bewonderend aankijkt; voor die tijd – begin 14^e eeuw – is deze schildering uniek vanwege de uitgesproken gezichtsuitdrukkingen. Zie ook de linksonder ingedutte Jozef, geleund tegen de voederbak met de ezels. Rechts naast het kleinvee twee herders die staren naar de zo kenmerkende engelen van Giotto, die zonder onderlichaam door het luchtruim zweven, hier cirkelend boven de stal. Een meesterlijk miniatuurtje: het verhaal is kraakhelder en kernachtig weergegeven door Giotto.

Neem een kijkje via de volgende link naar een filmpje op Youtube waar de voorgeschiedenis van dit bijbelverhaal getoond wordt: [scrovegni kapel](#) : Italiaans gesproken, geeft het een mooie impressie van de kapel en de engelen. Duur: 3,5 minuten.

De Scrovegni kapel werd met zes andere historische gebouwen en de botanische tuin in Padua dit jaar toegevoegd aan de werelderfgoedlijst van Unesco. Vanzelfsprekend vanwege hun universele culturele waarde voor de mensheid.

Mocht u weer naar Padua kunnen reizen, bezoek dan vooral La Cappella degli Scrovegni!

II Uitgestelde activiteiten

Voor de lezingen die nog plaats moeten vinden geldt: genoemde datums zijn **onder voorbehoud!** Dat is helaas niet anders zoals u zult begrijpen. De excursie naar 's Heerenberg en Kalkar wordt in de loop van 2022 gepland. De lezing over Felix Nussbaum staat ook nog voor begin mei op de rol.

Mocht u zich al ingeschreven hebben, dan ontvangt u tijdig bericht over de stand van zaken per e-mail.

- ***De waarheid over Eva: hoe de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen ontstond***
Piet Leupen komt het nieuwste boek van Carel van Schaik en Kai Michel bespreken.
Uitgesteld tot vrijdag 11 februari 2022, 14.00 -16.00 uur, grote zaal Instituto Cervantes.

- ***Toon mij een engel... & Hark! Now hear the angels sing...***
lezing afgewisseld door koorzang ter ere van het nieuwe jaarthema
Unieke muzikale lezing door Everdien Hoek in samenwerking met het koor Bianca C.
Uitgesteld tot zondag 13 maart, 14.00 -16.30 uur, grote zaal Instituto Cervantes.

- ***Los! Kunst- en vliegwerk van Panamarenko***
Hans van der Gaarden, alias de Man van Taal, nieuwe docent bij Helikon, verdiepte zich in de Belgische kunstenaar Panamarenko (Henri van Herwegen, 1940-2019), die gefascineerd was door alles wat vliegt, zweeft, zwemt, rolt of zich hink-stap-springend voortbeweegt.
Lezing nu gepland op vrijdag 18 maart, 14.00 -16.00 uur, Instituto Cervantes.

III Meer lezingen in voorbereiding

We hopen onderstaande lezingen in het voorjaar van 2022 te kunnen programmeren. Zodra we een datum kunnen vastleggen, zetten we een beschrijving ervan op de Helikon-website.

- ***Kaarslicht in de kunst***
- ***Dürer's Melencolia I***
- ***Chagall's vliegende (vrouw-) figuren***
- ***Op de vleugels van engelenmuziek***
- ***Keizer Domitianus: God op aarde***
- ***De ziel krijgt vleugels. Over het Russische ballet***

Zodra de lockdown versoepeld wordt, hopelijk is dat kort na de volgende persconferentie op 14 januari, en we weer lezingen kunnen organiseren, hoort u meer over de inhoud en de datum van deze lezingen.

IV Engelenpost

Giotto's engelen bij Christus' bewening, detail

We begonnen in de nieuwbrief van juni 2020 met gedichten over engelen en hieronder volgt alweer ons zevende gedicht in deze serie. Opnieuw eentje met de kernachtige titel 'Engel', ditmaal van de dichter Chris J. van Geel (1917-1974). Een stilstaande engel, zeer toepasselijk!

Engel

Regen valt in de regen,
een golf valt in de zee,
wolken voegen zich samen,
scheiden, delen zich mee.

Hij niet, hij bleef maar zweven,
dalende parachutist.
Golven sloegen hun deuren
open, sneeuw wit weer dicht.

Stil, de zee zal geen splinter
in zijn lichaam slaan.
Hij is tussen vleugels hangend
in het lange om de aarde fluiten
van de wind bijna gestegen
stil blijven staan.

Chris J. van Geel, uit: *Gedichten*, 1958, Amsterdam.

We wensen u mooie kerstdagen en een goed en gelukkig nieuwjaar!
Namens alle Helikondocenten en -medewerkers,

Heleen Rippen

* * *